

Gausdals Tidende

33. årgang

Gausdal Historielag

nr. 4 - 2020

Our Savior's Lutheran Church i Bosque County, Texas. Kirken var bygd mellom 1875 og 1885 av det norske samfunnet i distriktet. Kilde: Wikipedia.

Gausdal Historielag, Voldsbruvegen 6 B, 2651 Østre Gausdal.

post@gausdalthistorielag.no

Kontoret åpent onsdager kl.16 til 18.

Årsmøtet i Gausdal Historielag.

Årsmøtet i Gausdal Historielag ble, etter en lang utsettelse grunnet coronaviruset, holdt i Østre Gausdal Prestegård, søndag 7. juni, 2020. Styret har i 2019 bestått av Arne Halvorsen, leder, Svein Fykse, nestleder, Lise Thingvald, sekretær, Ivar Lauritsen, Ivar Wold, Kari Baatt-Rawden, Sofie Ågot Aulstad (erstattet av Marit Hjelmstad) og fast møtende varamedlem Inga Johanne Pighaug. Årsberetningen vitnet om et aktivt år med mange aktiviteter som Historielaget har arrangert og deltatt på. De forskjellige undergruppene fortalte også om stor aktivitet internt i laget. Bl.a. har fotogruppe fått tilført mange tusen nye bilder, mye på grunn av arbeidet med gards- og slektshistorie for Gausdal. Årsregnskap ble godkjent. Det er mange år siden årsmøtet har vært forelagt et slikt detaljert og ryddig regnskap. Kjell Håkon Reistad har hatt en stor jobb med å få regnskapet så tydelig og få ryddet opp i tidligere feil. På grunn av underslaget som ble oppdaget i 2019 så frasa styret seg styrehonorar for dette året. Kontingenten ble vedtatt økt til kr. 200,-. Kontingenten har ikke vært justert på mange år. Laget hadde i 2019 ca 250 medlemmer. Som styre for 2020 ble valgt: Arne Halvorsen, leder, Svein Fykse, nestleder, Ivar Lauritsen, sekretær, Jørgen Moen, Inga Johanne Pighaug, Bjørn Kleiven og Lise Thingvald. Bjørn Kleiven er valgt for 1 år. Marit Hjelmstad møter fast på alle styremøter som varamedlem. De andre varamedlemmer er Johs Nordgården og Håkon Kraabøl. Kjell Håkon Reistad er forretningsfører. Ivar Wold fortsetter som salgansvarlig for historielagets bøker. Valgnemnd, Gudbrand Myklebø 2021, Eva Aamodt 2022, Halvor Holen 2023. Revisorer Odd Røysom og Gustav Klaape. Etter årsmøtet kåserte Jørgen Skaug om utviklingen av vinterturismen i Musdal og videre mot Skei.

Etterlysning.

Som nevnt tidligere så arbeider historielaget med å gi ut en gårds- og slektshistorie for Gausdal. Dette er det største prosjektet som historielaget noen gang har startet, hvis vi ser bort fra Ulsrud. Arbeidet for Follebu og Østre dalføre er godt i gang Her jobber Ivar Lauritsen, Jørgen Moen, Tor Kristian Nordvang og Øystein Veisten godt. Men de

vil gjerne har med et par til i gruppa. Hvis noen har lyst til å bli med så kontakt Ivar Lauritsen. For Vestre sin del så har vi ikke kommet skikkelig i gang enda. Vi trenger derfor noen som vil bli med på dette. En del opplysninger er samlet inn, men mye arbeid gjenstår. Hvis du har lyst til å bli med på dette viktige arbeidet, ta kontakt med Arne Halvorsen.

Gamle brev og opplysninger om de som utvandret fra Gausdal.

Vi er interessert i gamle brev fra gausdøler som utvandret til Amerika, eller andre steder. Vi vil gjerne låne disse og få tatt kopier. Bilder er også av stor interesse. Men det er ikke bare de som reiste ut av landet som er interessante. Ganske mange reiste også nordover, og andre steder, i Norge. Vi vil også gjerne vite mere om disse. Mange reiste før den store interessen for Amerika oppsto, og vi har ikke så mye opplysninger om disse. Er det noen som vet noe? Kontakt Arne Halvorsen hvis du sitter inne med viten. Takk.

Markvandring i august.

Historielaget fortsetter tradisjonen med Markvandring på høsten. I år går turen til Moslettbuua i Olstadgrenda. Er været fint og folk spreke så tar vi også en tur bortom Opseth-slette, ikke langt unna. Tidspunktet er søndag 30. august kl. 12.00. Vi møtes ved Aulstadbrua. Derfra kjører vi sammen slik at ikke alle trenger å kjøre helt opp. Kjentmann er Ivar Amund Aulstad.

Fra arkivet.

De fleste gausdølene som utvandret til USA hadde statene Wisconsin, Minnesota og Nord- og Sør Dakota som reisemål. Derfor var det overraskende for oss i Utvandrergruppa da vi for ikke lenge siden fikk noen amerikabrev, sendt fra Texas. Brevene er sendt av Christian Engebretsen Reiten til familien i Gausdal. Christian bodde tydeligvis i Bosque County, der det faktisk var en «norsk koloni». De fleste som utvandret hit var fra Sørlandet, men det var også folk fra Solør og Østerdalen som søkte hit. Det finnes 3-4 norske kirker her, bl.a. Norse

kirke der Cleng Person (kalt for utvandringens far) ligger begravd. I den lille byen Clifton finnes det et interessant lite museum om de norske innvandrerne, og de har en forening for norskættede her. Et interessant sted å besøke.

Norseman Hill, Bosque County, Texas 11/5, 1879

Kjære Broder, Din meget kjærkomne skrivelse af 13de Marts mottog jeg den 7de dennes, og det gleder mig meget at høre det staar saagodt til i min Familie i Norge. Jeg har ikke faaet noget Brev før, siden jeg kom til Texas, og jeg er glad over, at De har faaet mine. Hvad mit Land angaar, saa har jeg ikke faaet ordnet det endnu, da en anden Mand har lagt Steffikel ? Paa for Landet siden af, og førud hans Land bliver Opmaalt er jeg ikke vis paa enten jeg faar Landet som vacant eller maa kjøbe dat, dog har jeg talt med Manden i paakommende Tilfelde. Landet vil nok ikke blive dyrt om jeg maa kjøbe, men da jeg er fattig saa vilde det kanske blive vanskeligt for mig at betale Landet, derfor vil jeg underrette Dig herom, for at Du skal være vidende om min Stilling, i Tilfælde at din Søn skulde reise hid, saa vilde han rimeligvis faa Landet, og da maatte han ogsaa paatage sig min Gjeld, om jeg havde nogen, for endnu har jeg ingen. At splitte Familien vil vel ikke være saa kjært for Dig heller, hvis Du ikke selv vil reise efter, men J Du faar naturligvis selv tænke over det, da jeg ikke kjender din Stilling, dog Du har mange Børn, og De vilde være gode at have i Bomuldsplukningen, da Børnene er ligesaa gode hertil som Voxne. Dersom ikke din Søn vil reise saa er det lidet at reise efter for min Søster, da jeg om en Tid helst ønskede at give mig ind til Andre og arbeide resten af mine Dage, dog vi trang godt til at være sammen, om vi skulle bevare os for den store Moses Mahommed. Jeg skulde godt lige at min Søster kom, da hun vilde være mig til nytte i Husholdningen og jeg vilde være glad ved at have Selskab, da det er meget trist altid at være alene, og jeg skulde ogsaa sørge for hende saa langt jeg rak, men hvis ikke Du selv eller nogen af dine vil komme og benytte Dig af Landet, saa er det ikke noget at tænke paa. Jeg har omtrent 4 Acres under Dyrkning, og det er det 4de året jeg har plantet Bomuld, men Avlingen har hidtil ikke været stor paa Grund af Sygdom og Tilsidesattede i Arbeidet, og dette Aar ser det daarligt ud, da den forbigagne Vinter har vært ualmindelig tør, saa har Vaaren i en i Modsetning været Regn mest Hagl, som har ødelagt

Avlingen især Hveden og tildels Maisen, men Bomulden var tildels ikke oppe igjen, og den ødelagte kan plantes paa ny. Jeg har hverken Hest eller Ko, dog kunde jeg have mange Kjør, om jeg vilde, da de paa det aller meste kan føde sig selv det hele Aar, men de vilde dog borttage foringen Tid for mye. Slången leier jeg helst. Mit Hus er ganske lidet, men bestaar af Kalksten som findes i Jorden og kan slaas til med Murerhammeren. Kalken som brendes her er meget god og andes sten findes nesten ikke her i Settlementet. Virkelig Tømmerskog har vi heller ikke her, men Eg og Alm bruges ofte til Hus, men Stokkene legges ikke klos paa hinanden, da Aabningene udfyldes med Sten og Kalk. Til Gjerde bruges Ceder eller Eg og her brugen ogsaa Bord eller Staaltraad med Poster af Ceder ekker Eg. Til Brende bruges Ceder, Alm og flere slags Rg. Torv findes her ikke. Hvad Reisen hid angaar, saa er den beste Tid at komme her paa, enten Mai om Vaaren eller September om Høsten, dog er September at foretrekke. Billetten gjelder i Alminndelighet enten New York og saa med Jernbane og Dampskibb til Galveston, eller fra Kristiania til Galveston og med Jernbane til Vaco. I Vaco træffes nok af Norske. Ellers gaar Reisen med Jernbane gjennom hele Nordstaterne til Vaco med Udgangspunkt New York, Baltimore eller Philadelphia. Den billigste Reise fra Kristiania over Galveston til Vaco. Det er ikke Lars Huse fra Faaberg, som skriver for mig, men M.Huse fra Romedal paa Hedemarken. Skriv snart og fortel mig hvad Du tænke om Sagen. Hils min Søster og Bekjente og Du selv med Kone og Bøn ere paa det kjærligste.

Hilset fra mig.

Christian Engebretsen Reton.

Epistel fra Gudbrandsdølen`s Tyrihans.

Tydeligvis skrevet etter en heller fuktig fest i Valhall.

Gausdal av sin prest får rosen
nu som fyllefanter Gosen,
hvor lensmann inne holder styr,
og presten ute skyss dem byr.

Det ved Valhall riktig kryr
av fulle folk som dyr.
Begge veiens sneplogkanter
ligger strødd med fyllefanter.

Og ingen tror at presten laug,
i veien ligger de i haug,
samles opp av ham i fleng
og våkner opp i prestens seng.

De undrer seg og øyet gnir
og glaner som i sauestir
og salig Jeppe spør de slik:
Mon er vi i himmerik?

Men akk, som Jeppe med slik støkk
de havner i den verste møkk
og finner seg selv i sølen
midt i selve Gudbrandsdølen.

Og som Nille`s kjendte krabask
ga stakkars Jeppe dask på dask
går de avisspissrotgang
til Aftenposten`s seierssang.

Forbudet og ikke fylla
nu som før har skylla.
For dumhet ofte hesten skyllles,
for klokskap gjerne presten hyldes.

Ja, hesten kan være hestedum,
men den har en fordel – den er stum.
Den kan heller ikke skrive
og heller ikke overdrive,
så skal jeg våge, tror jeg nesten
jeg holder ti mot en på hesten.

Kristningen av Gudbrandsdalen i 1021.

Historielagene i Gudbrandsdalen planlegger en stor feiring i 2021 etter som det er 1000 år siden gudbrandsdølene ble kristnet. Dette skjedde, ifølge sagaene, på Hundorp i 1021 da Olav Haraldsson og DaleGudbrand møttes der. For 100 år siden, i 1921 ble dette feiret med stor markering, nettopp på Hundorp. Den religiøse markeringa ble holdt i Sør Fron kirke, mens folkefesten var lagt til Olavshaugen. I 2021 er det planlagt feiring i alle kommuner i Gudbrandsdalen, og det er de respektive historielagene som drar lasset. Det er 12 lag i Gudbrandsdalen og planen er da at hvert lag skal ha en markering slik at det blir en i måneden. Noen av lagene har kommet langt med planleggingen. I Gausdal er vi i startfasen, men vi har noen tanker om vår markering. Det var folk av dølaætt i Amerika som var sentrale drivkrefter til den store markeringa, der de lokale, nasjonale og kristne verdiene lå til grunn. Gudbrandsdalslaget i Amerika hadde møte i Fergus Falls i 1920, og selv om reisa var dyr så ble det bestemt at 14 medlemmer, en fra hvert prestegjeld i Gudbrandsdalen skulle reise. I tillegg kom det andre som reiste på egen hånd.

For our american members.

Gausdal Historical Society had its annual general meeting on June 7th. The meeting was planned for March, but because of the corona virus the meeting had to be delayed. About 30 members attended the meeting. There was no objections to the annual report or the financial report from 2019. The meeting decided that the membership fee for 2021 will be 200 kroner. The present fee, 150 kroner, has not been changed for many years. The financial situation for the society is good, with a profit of about 45 000 kroner in 2019. The sale of our book, Gausdalsminner nr. 18, has been good, with more than 700 copies sold. The society is also planning to publish a couple of books in our serie «Temahefter», one hopefully around Christmastime, and one next year. Next Gausdalsminner will be published i 2021. The new board consists of Arne Halvorsen as leader, Svein Fykken as vice leader. Ivar Lauritsen, secretary, and boardmembers: Jørgen Moen, Inga Johanne Pighaug, Lise Thingvald and Bjørn Kleiven. A group, led by Ivar Lauritsen, is

hard at work on a farm- and familyhistory for Gausdal. This is one of the largest projects ever for the society. When finished it will probably be in 10-12 volumes.

Gausdal Lutheran Church.

There are many Norwegian churches in America. A church was something the new arrivals from Norway wanted, and they soon organized a congregation, and churches were built. Gausdal Lutheran Church was built near New London, Minnesota, in 1891. The area had many immigrants from Gausdal, many of them from Svatsum and Auggedal in Vestre Gausdal. Nearly all of the charter members came from Gausdal. Many of the charter members originally belonged to the Crow River Lutheran church, but most of them lived too far away to attend services, so they felt the need for a church closer to their homes in the days of horse and buggy. And many people only had oxen to use to go to church. The first meeting of the new congregation was held in the Ringville School house in Burbank Township, by a gathering of minority members, who had left the Crow River church. The purpose was to organize a congregation and build a church. Thomas A. Iverslie was elected temporary chairman, and Christian Christenson the temporary secretary. Thomas Iverslie was from Auggedal in Gausdal, but Christian Christenson was born in Burbank. It was decided to form a new congregation, and a constitution previously prepared by a committee was adopted. The name of the congregation was to be Ringville Lutheran Congregation. But as almost all the charter members came from Gausdal, the name was soon changed to Gausdal Lutheran Congregation. Officers elected were: Thomas Iverslie (president), John Pederson (secretary), Trustees were Hans Larson, Johan Iverslie and Hans Halvorson. Thomas Iverslie and Halvor Pederson were selected to meet with the Norland Church in Irving, to try to secure the services of their pastor, for part time services, until they would be able to secure their own. More about the church and the founding members in the next Gausdal Tidende. Are there anyone who knows anything about a Gausdal Church in Otter Tail County in Minnesota? I came across some information which made me think that there must have been a Gausdal Church there also. All kind of information would be of great interest.